

METODOLOGIJA EKO-ŠKOLE – „7 KORAKA“

1. OSNIVANJE ODBORA EKO-ŠKOLE

Odbor Eko-škole čine:

- ravnatelj
- učitelji/odgajatelji (voditelji programa-školski koordinatori)
- učenici
- predstavnici stručnog tima (pedagog, psiholog, itd..)
- predstavnici tehničkog i administrativnog osoblja
- predstavnici roditelja
- predstavnici lokalne zajednice,
- javnih i drugih poduzeća,
- predstavnici udruga koje se bave pitanjima okoliša a djeluju u mjestu (gradu, općini, županiji) Eko-škole.

Svrha odbora je:

- osigurati usvajanje ostalih šest elemenata
- raspodijeliti odgovornost učenicima i u njima razviti svijest o vrijednosti njihovih zamisli
- brinuti o dugoročnoj provedbi programa
- povezati se s upravom škole i lokalnom zajednicom

Odbor Eko-škole je “snaga” programa. O radu Odbora vodi se zapisnik s održanih sastanaka i pregled najvažnijih odluka, a koje se postavljaju na mrežne stranice programa (eko.lijepa-nasa.hr).

Odbor najbolje funkcionira ako su u njemu svi gore navedeni članovi. Iznimno je važno da škola “iziđe” iz okvira školske zgrade i da članovi Odbora budu predstavnici lokalne zajednice. Škole na taj način postaju otvorene za javnost jer im se omogućuje šire djelovanje (akcije čišćenja okoliša, ciljane humanitarne akcije, anketiranje građana o ekološkim problemima, obavješćivanje javnosti o zaštićenim biljnim i životinjskim vrstama iz pojedinog područja, o zaštićenim objektima prirode, o postupanju s energentima, prednostima selektivnog prikupljanja otpada i dr.)

Učenici članovi eko-odbora i sami daju inicijative o pojedinim akcijama u i izvan škole i na taj način postaju aktivni sudionici društva.

Prije osnivanja eko – odbora važno je da ravnatelj izvijesti Učiteljsko vijeće škole o programu i njegovim ciljevima i dobije podršku kolektiva.

Nakon prve konstituirajuće sjednice eko-odbora potrebno je izvijestiti sve sudionike života u školi o njegovim članovima. Popis članova eko-odbora postavlja se u sve školske prostore i na središnji (stalni) pano, o kojem će kasnije biti riječi.

Važno je redovito voditi zapisnike sa sjednica Eko-odbora. Zapisnici se kronološkim redoslijedom postavljaju na mrežne stranice programa (eko.lijepa-nasa.hr). Početkom nove školske godine članovi eko-odbora se mogu promijeniti (ako su to bili učenici osmih razreda ili njihovi roditelji i sl.). Izmjene treba postaviti u sve prostorije gdje se nalazio i stari popis odbora, kao i na stalnom panou. Također promjene treba unijeti i na mrežnim stranicama programa (eko.lijepa-nasa.hr).

2. OCJENA STANJA OKOLIŠA

Prvi stadij svakog programa je pregled trenutnog stanja okoliša. Prosuđuje se koliko škola opterećuje okoliš, koliko proizvodi otpada, troši energente (struju, plin, mazut) i vodu, kakav je vanjski okoliš škole, te kolika je zastupljenost odgoja i obrazovanja za zaštitu okoliša u aktivnostima škole.

Obrazac Ocjene stanja okoliša nalazi se na mrežnoj stranici programa eko.lijepa-nasa.hr, a sastoji se od niza jednostavnih pitanja. Pitanja su podijeljena po temama kao što su otpad, energija, voda, okoliš škole itd.

Početkom svake školske godine škola je dužna napraviti novu Ocjenu stanja okoliša i usporediti je sa prošlogodišnjom kako bi se vidjelo koliki je napredak u programu. Prema Ocjeni stanja okoliša škola izabire glavnu-e temu-e i izrađuje plan djelovanja Eko-škole.

3. PLAN DJELOVANJA (IZRADA PROGRAMA RADA)

To je bit programa Eko-škole. Škole samostalno izrađuju program na temelju Ocjene stanja okoliša. Odabire se jedan ili više ponuđenih ciljeva koji su u okviru zadanih tema "Voda", "Energija" i "Otpad" (npr. reciklaža papira, uporaba ekološki prihvatljivih sredstava za čišćenje, štednja energije, štednja vode, i sl.). Program treba povezati s redovnim nastavnim planom i programom i postaviti ostvarljive ciljeve. Treba odrediti eko-patrole i planirati sve druge aktivnosti od 4.-7. koraka.

Plan djelovanja (program rada) potvrđuje Odbor Eko-škole. Zadaci i zacrtani ciljevi moraju biti jasni i lako mjerljivi, jer je potrebno pratiti njihovu realizaciju. Najčešće pogreške: općeniti ciljevi (npr. sakupljanje otpada- nedostaju podaci: odlaganje? tko? kada? kako će se mjeriti prikupljeni otpad?) i zadaci (učenici će skupljati otpad - svi ili pojedinačno, po razredima, u mjestu, u školi, oko škole i sl.) ili nisu definirani nositelji. Plan djelovanja (program rada) za određenu temu najbolje je sastaviti u formi izvedbenog programa za pojedini nastavni predmet. Navesti zadatke, nositelje,

vrijeme realizacije i osvrt na planirano (tamo gdje je moguće). Obrazac Plana i programa Eko-škole možete pronaći na eko.lijepa-nasa.hr. Plan se izrađuje za svaku školsku godinu.

Primjer:

Zadaci (aktivnosti):

- štednja vode i efekti štednje
- očitavanja vodomjera, izračun (potrošnja po učeniku u mjernim jedinicama i u kunama),
- štednja vode u svijetu,
- izreke o vodi i štednji vode,
- voda u književnosti,
- štednja vode u sanitarnim prostorima

Nositelji:

- eko-patrole i domar (očitanje, preračunavanje, pregled sanitarnih prostora)
- svi učenici i učitelji zemljopisa, hrvatskog jezika, matematike, fizike i tehničke kulture

Vrijeme realizacije:

- tijekom godine,
- prvi dan u mjesecu.

Ovaj primjer je samo dio aktivnosti predviđenih programom na temu "Voda" jedne hrvatske Eko-škole.

4. PRAĆENJE STANJA I OCJENJIVANJE

Vođenje zabilješki i vrjednovanje stanja je ono što Eko-školama daje posebnu vrijednost i vjerodostojnost, naglašavajući stalno provjeravanje napredovanja prema cilju. Praćenje stanja razrađuje se u suglasju s planom djelovanja (izradom programa). Prati se i ocjenjuje jesu li ostvareni ciljevi, bilježi se svaki uspješan postupak i predlažu postupci za neriješene probleme. Prema mogućnostima, učenici trebaju biti ti koji će provoditi praćenje (vodi se eko-dnevnik, izrađuje foto-dokumentacija, video zapisi, postavljaju izložbe prilikom Dana Eko-škole-Projektog dana).

Obrazac izvješća nalazi se na eko.lijepa-nasa.hr i treba ga napraviti do 30. lipnja svake godine.

EKO-PATROLE

Osim učenika članova Odbora Eko-škole važnu ulogu u programu imaju i eko-patrole. To su skupine učenika zadužene za kontrolu i praćenje rada na određenoj temi i/ili pojedinim parametrima. Oni "nadgledaju" postupanje ostalih učenika, ali i odraslih i o tome vode svoje zabilješke (u posebne bilježnice, tabele, liste, na oglasnoj ploči). Učenici su najobjektivniji kritičari koji ne štede riječi pohvale, ali niti

pokude za ono što nije dobro i valja mijenjati. Ne mogu se postaviti kriteriji o broju učenika u jednoj eko-patrolu niti o njihovom ukupnom broju, jer to ovisi o veličini škole. Organizaciju, broj članova, raspored rada, zaduženja odredit će Odbor imajući u vidu sve parametre koji utječu na cjelokupni rad škole (jedna ili dvije smjene, broj učenika: do 150, 150-300, do 500, iznad 500, jedna, dvije ili više područnih škola broj učenika putnika, prijevoz učenika-organiziran ili ne i dr.). Svoja zapažanja eko-patrola bilježi u za to predviđenim tablicama na mrežnim stranicama programa (eko.lijepa-nasa.hr).

5. RAD PREMA NASTAVNOM PLANU I PROGRAMU

U sklopu redovne nastave obrađuju se teme određene Planom djelovanja (interdisciplinarnost), a teme o zaštiti okoliša o kojima se uči u sklopu redovne nastave trebaju utjecati na način rada čitave škole. Pripremaju se pojedinačne praktične aktivnosti u školi ili izvan nje.

Svaki učitelj/odgajatelj će u izvedbenom programu svog predmeta/područja izdvojiti nastavne jedinice koje se odnose na provedbu programa Eko-škole. Ovisno o predmetu, broj nastavnih jedinica je različit, ali svi moraju dati svoj prilog. Ako se izabranoj temi djelovanja posveti dio nastavnog sata (uvodni dio ili ponavljanje na kraju sata) to se posebno označava u dnevniku rada, ukoliko je to u dotičnoj ustanovi moguće. Uz popis nastavnih jedinica po predmetima, dokumentaciji na mrežnim stranicama (eko.lijepa-nasa.hr) programa se prilažu/postavljaju tri uzorka priprema. Ukoliko je to moguće, na mrežnim stranicama programa, postavi se i preslika jedne stranice dnevnika rada razredne/predmetne nastave s označenim ekološkim sadržajima ili prikaz e-dnevnika u kojem je obilježen ekološki sadržaj.

6. OBAVJEŠĆIVANJE JAVNOSTI I UKLJUČIVANJE MEDIJA

Potrebno je uključivanje čitave škole i šire zajednice stalnom promidžbom, naročito povodom Dana Eko-škole (jedan dan u godini po izboru Odbora Eko-škole-Projektni dan). U školi se postavi stalni oglasni pano Eko-škole. Školske novine mogu poslužiti za promicanje programa ili se mogu osnovati posebne novine Eko-škole. Održavaju se predavanja s ekološkim temama. Razmjenjuju se informacije s drugim školama u zemlji i inozemstvu. O radu Eko-škole obavještavaju se mjesne novine, radio i TV. Organiziraju se akcije na koje se pozivaju mediji. Sve medijske aktivnosti i promidžbe programa Eko-škole se dokumentiraju na mrežnim stranicama programa (eko.lijepa-nasa.hr)

OZNAČAVANJE I OGLAŠAVANJE PROGRAMA U ŠKOLI

Škola koje je uključena u Međunarodni program Eko-škola dobiva prilikom uključivanja tri nacionalna plakata i Potvrdu o uključivanju u program. Poželjno je da se plakati postave u ured ravnatelja, zbornicu i uz stalni pano Eko-škole. Uz plakat se stavlja i Potvrda o uključivanju u program.

Stalni pano Eko-škole mora sadržavati sljedeće:

- sedam programskih koraka (uz prvi se stavlja popis članova Eko-odbora i njihove funkcije, a uz sedmi korak-tekst ili slogan koji predstavlja Eko-kodeks škole).
- službeno znakovlje: logotip Međunarodnog koordinatora (FEE-Foundation for Environmental Education), logotip Nacionalnog koordinatora (Udruga Lijepa naša, Zagreb), logotip Eko-škola i logo škole uključene u program. Sva četiri znaka trebaju biti iste veličine.

Određivanje Znak (Loga) Škole

Najčešće se na razini škole raspiše natječaj među učenicima za idejno rješenje znaka škole. To može biti dio spomeničke/graditeljske baštine mjesta, povijesni znak škole, zaštićena biljna ili životinjska vrsta tog područja, biljna kultura po kojoj je kraj poznat, reljefno obilježje kraja i sl. Poželjno je da znak bude što jednostavniji da se može lakše računalom prenijeti na dokumente nakon što škola dobije status Eko-škole.

PROMJENJIVI PANO

Postavlja se neposredno uz stalni pano, a svrha mu je: izvješćivanje o svim mjerenjima, provedenim akcijama, anketama, fotografije učenika u akcijama, tekstovi iz tiska, intervju s učenicima koji su u eko-patrolu, osvrt na rezultate mjerenja, polugodišnje izvješće o postignutom, obilježavanje prigodnih datuma, organizacija i dojmovi s Projektnog dana.

PROJEKTI DAN – DAN EKO-ŠKOLE

Bilo koji dan u godini, po odluci Odbora Eko-škole, kada učenici predstavljaju program i rad široj javnosti (roditeljima, uzvanicima, predstavnicima lokalne uprave i ostalim uzvanicima). Način organizacije nije propisan, ali iskustva govore da je najbolje organizirati radionički tip nastave. Tog dana svi nastavni predmeti su podređeni temi (području rada) Eko-škole. Dogovor i odluku o organizaciji radionica i/ili nastavnih sati donosi Učiteljsko vijeće, a sve potvrđuje Odbor Eko-škole. Najbolje je javno oglasiti nazive radionica i omogućiti učenicima da prema svojim sklonostima sudjeluju u pojedinim radionicama. U organizaciju, pripremu i izvedbu radionica, na javnu prezentaciju i /ili predavanje poželjno je što više uključiti roditelje. Zajedničke radionice daju vrhunske rezultate. Sve aktivnosti potrebno je dokumentirati na mrežnim stranicama programa (eko.lijepa-nasa.hr).

Suradnja s medijima

O uključivanju u program i svim poduzetim aktivnostima potrebno je izvješćivati lokalni i dnevni tisak. Pozvati predstavnike medija da dođu u školu i razgovaraju s učenicima, učiteljima i roditeljima. U tome školama mogu pomoći i predstavnici javnih poduzeća ili lokalne zajednice koji su članovi Odbora Eko-škole. Izvijestiti i lokalne radio i TV postaje, naročito za vrijeme Projektnog dana ili organiziranja prigodnih akcija u mjestu. Velik udio u svemu tome ima školski list ili novine Eko-škole, te školska web stranica.

7. EKO-KODEKS

To je zajednički dogovor i stav sudionika Eko-škole, a ide u prilog obvezivanju svih čimbenika na "EKO" opredjeljenje škole. U izradi kodeksa sudjeluju učenici, a potrebno ga je izložiti na uočljivo mjesto u svakoj prostoriji škole kao i na stalni pano programa. Eko-kodeks se može objaviti u lokalnom tisku i široj javnosti. Ovim Eko-škole imaju priliku dati svoj doprinos izradi međunarodnog kodeksa zaštite okoliša-zajedničkoj izjavi o zaštiti okoliša u školama Europe i svijeta.

IZRADA EKO-KODEKSA

Svaka škola samostalno određuje način izrade. Najbolje je da Eko-kodeks predlažu i sastavljaju učenici. Škole su ovo pitanje različito riješile: u nekim školama raspisuje se natječaj među učenicima, nakon čega Eko-odbor izabire najbolje prijedloge. Učenici na satu razrednog odjela pismeno daju prijedloge, razrednik odabire najbolje i daje članovima Eko-odbora itd. Dio škola odabire slogan (poznati stih ili izreku), a uz to i nekoliko učeničkih izreka koje zajedno čine Eko-kodeks dotične škole. Eko-kodeks se postavlja na središnji pano i u sve školske prostore, kako bi bio dostupan svima koji uđu u školu.

TEME

Eko-škole moraju odabrati temu koju će obrađivati tijekom jedne školske godine.

U početku je za Eko-škole najbolje i najjednostavnije krenuti s osnovnim temama kao što su otpad, te štednja vode i energije. To su obvezne teme koje je potrebno provoditi od početka te čitavim tijekom provedbe programa.

Kasnije, nakon što ovladaju metodologijom Eko-škole razvijaju ostala tematska područja, kao što su zdrav život, održivi prijevoz, bioraznolikost, školski okoliš, buka, klimatske promjene, Agenda 21 i sl.

Lijepa naša je priredila nekoliko priručnika koji služe kao pomoć pri implementaciji pojedine teme te daju smjernice za njihovu realizaciju kroz redovnu nastavu i izvannastavne aktivnosti.

Priručnici koji su do sada tiskani su Otpad, Energija, Voda, Zdrav život i Prijevoz. Navedeni priručnici, ako i oni koje ćemo tek objaviti, biti će dostupni u digitalnom obliku na eko.lijepa-nasa.hr.

